

RÖTSLAM – rädda vår matjord-Insändare i Land Lantbruk nr 01-02. 30 december 2009
Den engelske agronomen och experten på växtsjukdomar Sir Albert Howard försökte bekämpa framväxten av det storskaliga konstgödselbaserade jordbruk som växte fram under 1940-talet. Han beskrev matjordens komplexa ekosystem som ett myller av bl.a. bakterier, svampar, spindeldjur och maskar av olika slag. Bakterier frigör näring från mineraljorden, samlar kväve från luften och ger jorden en lucker struktur. Svampar levererar näring till växter i utbyte mot socker från fotosyntesen. Howard visade att detta viktiga ekosystem utarmas vid ensidig odling med hjälp av konstgödsel. Obalans ger utrymme för sjukdomsalstrande organismer. Han ansåg att jordens hälsa ligger till grund för växternas hälsa, för djurens och människornas hälsa, således också för samhällets hälsa. Det finns många exempel i världshistorien på att civilisationer gått under i och med att matjorden förbrukats eller förgiftats.

Sir Albert dog 1946. Då var fortfarande industrisamhällets utsläpp av kemikalier ganska litet. I dag producerar världens industri över 400 000 miljoner ton olika kemikalier varje år. I Sverige hamnar industrikemikalierna till stor del i reningsverkens rötslam. De flesta är inte undersökta för sin inverkan på biologiska system. Nedbrytningen är oftast ofullständig eller mycket långsam. Kadmium och andra metaller är beständiga och anrikas i rötslammet och i jorden om man använder rötslam som gödselmedel. En metallförgiftad jord går inte att rena. Växtligheten tar upp gifterna. Kadmium förgiftar njurarna och kan förorsaka underlivs- och prostatacancer. Oroväckande halter av arsenik har påvisats i barnmat. Hälsoriskerna med kvicksilver, bly, koppar, krom och zink är välkända.

Mänsklig avföring och urin innehåller många av de läkemedel som i allt större utsträckning passerar genom våra kroppar. Nedbrytningen i reningsverken är mer eller mindre ofullständig. Kvinnliga könshormoner från rötslam och vatten misstänks ligga bakom för tidig könsomognad hos flickor och kan kanske störa könsutvecklingen även hos pojkar. Inte mindre oroande är det att man hittat sporer av multiresistenta bakterier i rötslam.

LRF har tidigare varit motståndare till spridning av rötslam på åker men det verkar som det motståndet nu börjar svikta. Det borde ju bara behövas sunt bondförnuft för att förstå att det skulle innebära katastrof för vår matproduktion om man börjar sprida kemisamhällets avfall på åkrarna

Enda sättet att oskadliggöra avfallet är att bränna det, eventuellt sedan man först tagit vara på den biogas som bildas vid rötningen. En metod att utvinna den värdefulla fosfor i nästan ren form ur askan har utarbetats. Det är bara fosfor i rötslammet som bör återföras till kretsloppet.

Lars Wilsson
Biolog och författare
Hälleknä